

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานการศึกษาเป็นสำนักหนึ่งใน ๒๔ สำนักของกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๗ ดังนี้

๑. จัดให้เด็กอายุในเกณฑ์บังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาได้รับการศึกษา
๒. จัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร
๓. จัดตั้งและส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่
๔. จัดการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์
๕. จัดการศึกษาตามอาชีวศึกษาและการส่งเสริมอาชีพ
๖. จัดตั้งและส่งเสริมห้องสมุดโรงเรียน
๗. ส่งเสริมการกีฬานักเรียน
๘. กิจการรถลูกเสือและอนุภาษาด (ยุวภาษาด)
๙. จัดวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษ
๑๐. การนิเทศทางการศึกษา
๑๑. หน้าที่อื่น ๆ เกี่ยวกับงานการศึกษาตามนโยบายและแผนของกรุงเทพมหานคร^๑

สำนักงานการศึกษาซึ่งได้รับมอบหมายจากกรุงเทพมหานครให้เป็นผู้จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยจัดบริการให้แก่ประชาชนกระจายไปตามเขตต่าง ๆ ทั้ง ๒๔ เขต มีโรงเรียนในความรับผิดชอบในมีปัจจุบัน ๔๐๖ โรงเรียน

^๑ ประกาศกระทรวงมหาดไทย, " เรื่องจัดระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร " ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๔๑๗

จำนวนครูและเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ๑๑,๕๕๕ คน นักเรียนประมาณ ๒๒๔,๓๗๗ คน และโรงเรียนฝึกอาชีพ ๔ โรงเรียน โรงเรียนสารพัดช่าง ๑ โรงเรียน และโรงเรียน ศูนย์รวมน้ำใจ ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดเป็นพิเศษ ให้แก่เยาวชนในแหล่งเสื่อมโทรมคลองเตย

ทางด้านวิชาการสำนักการศึกษาขอหมายให้อยู่ในความรับผิดชอบของ หน่วยงานศึกษานิเทศก์ และกองวิชาการ หน่วยงานศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่เสนอแนะด้านวิชาการแก่ โรงเรียน จัดอบรมครู และติดตามผลการศึกษาของนักเรียน แบ่งหน่วยงานออกเป็น ๖ หน่วย แต่ละหน่วยมีหน้าที่รับผิดชอบเป็นเขต ๆ ส่วนกองวิชาการทำหน้าที่งานวิจัยเผยแพร่การศึกษา งานหลักสูตร งานวัดผล งานศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

สำนักการศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบทางด้านจัดการศึกษา ในระดับประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นในปีหนึ่ง ๆ จึงมีโครงการอบรมครูประจำการ (In-service training) ในสาขาวิชาการต่าง ๆ หลายโครงการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากร (ครู) ให้มีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น เพราะสำนักการศึกษาพิจารณาเห็นว่า การอบรมโดยหลักแล้วคือกระบวนการ (Process) ในการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการทำงานและการแก้ปัญหา การอบรมที่ดีจะต้องไม่เป็นไปเพียงเพื่อให้ได้ชื่อว่าฝึกอบรม หรือเพราะมีแผนกอบรมเท่านั้น การอบรมที่จะให้ได้ผลนั้นเราจะต้องรู้ว่าเราฝึกใคร เพื่ออะไร และทำไมต้องฝึกอบรมคนเหล่านั้น เขาต้องการความรู้ และความสามารถเพิ่มเติมในเรื่องอะไรบ้าง^๒

^๑ที่มา : กองโรงเรียน , สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.

^๒เคนพงษ์ พลละคร, ปัญหาและการบริหารการฝึกอบรม (กรุงเทพ

มหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๗), หน้า ๕๑

สำนักงานการศึกษาได้จัดฝึกอบรมครูปีละหลายโครงการ แต่เมื่อสิ้นสุดการอบรม
 แล้วยังไม่มีการติดตามและประเมินผลผู้เข้ารับการอบรม ตามโครงการเหล่านั้น ซึ่ง
 เป็นการปฏิบัติไม่ครบถ้วนตามกระบวนการฝึกอบรมที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความ
 ต้องการในการฝึกอบรม (Analyze training need) การตรวจสอบ
 ความต้องการ (Examine each need) การวางโครงการในการฝึกอบรม
 (Disign training program) การเสนอโครงการเพื่อรับความเห็น
 ขอบ (Propose program to top) การจัดวางระเบียบปฏิบัติในการ
 ดำเนินการ (Issue regulations on training) การประเมินผล
 (Evaluation) และการติดตามผล (Follow-up)^๑ และขณะนี้
 ก็ยังไม่ทราบว่าโครงการอบรมที่จัดไปแล้วได้ผลเพียงใด ทางสำนักงานศึกษาก็ต้องการ
 ประเมินและติดตามผลโครงการเหล่านี้เหมือนกัน แต่ยังคงกำลังเจ้าหน้าที่ ผู้วิจัยใน
 ฐานะเป็นข้าราชการของสำนักงานศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาและติดตามผลโครงการ
 อบรมครูวัดผล ซึ่งสำนักงานการศึกษาได้จัดอบรมเป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทระยะสั้น
 (หลักสูตร ๑๐ วัน) และประเภทระยะยาว (หลักสูตร ๓ - ๖ เดือน)

โครงการอบรมครูเป็นโครงการต่อเนื่อง โดยงานวัดผล กองวิชาการได้
 ตั้งเป้าหมายโครงการไว้ ๕ ปี (เฉพาะหลักสูตร ๑๐ วัน) ได้เริ่มโครงการในปี ๒๕๒๐
 เป็นต้นมา และจะจัดอบรมปีละ ๑๐ รุ่น ๆ ละ ๓๐ คน โดยให้จำนวนเขต
 (อำเภอ) ส่งครูเข้าอบรมเขตละ ๓ เปอร์เซนต์ ของครูทั้งหมด ส่วนการอบรมวัดผล
 ระยะยาว สำนักงานศึกษาได้รับความร่วมมือจากสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรเป็นผู้จัดอบรมให้ โดยสำนักงานศึกษาได้ให้
 เขตต่าง ๆ คัดเลือกครูผู้มีความเหมาะสม ส่งเข้าอบรมเขตละ ๒ คน รวม ๒๔ เขต
 สำนักงานศึกษาจะส่งครูเข้าอบรมแต่ละรุ่นประมาณ ๔๔ - ๕๐ คน และการอบรมวัดผล
 ระยะยาวนี้เริ่มโครงการตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ แต่ในระยะแรก ๆ สำนักงานศึกษาได้ส่งครู

^๑สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงานบุคคลยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖), หน้า ๒๖๑ - ๒๖๒.

๔
เข่าอบรมรุ่นละ ๗ - ๑๐ คน ตามจำนวนที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
กำหนดให้

ขณะนี้โครงการอบรมครูผู้ผลิตทั้งสองหลักสูตรยังไม่เสร็จสิ้น สำนักงานการศึกษา
โดยงานวิจัย ต้องการประเมินผลการอบรมว่า ใดผลเป็นประการใด เพื่อจะได้นำข้อ
มูลมาปรับปรุงการอบรมรุ่นต่อไป.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อติดตามผลโครงการอบรมผู้ผลิตในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาและผู้เข้ารับการอบรม เกี่ยวกับ
ประโยชน์ของการเข้ารับการอบรม
 - การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้ารับการอบรมไปปฏิบัติจริง
 - ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามโครงการอบรม
 - ความต้องการของครูในด้านการอบรมผู้ผลิต

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาและผู้เข้ารับการอบรม ต่อ
โครงการอบรมผู้ผลิตทั้งหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรระยะยาว ของสำนักงานศึกษา
กรุงเทพมหานคร

แนวเหตุผลและสมมติฐานของการวิจัย

การวัดและประเมินผล หมายถึงกระบวนการที่จะทำให้ได้มาซึ่งปริมาณของสิ่งใด
สิ่งหนึ่งและประเมินว่า ปริมาณที่ได้มานั้นพอกับความต้องการหรือไม่ แต่การวัดผลในโรง
เรียนไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่นี้ เรามุ่งจะนำผลที่ได้มาจากการวัดไปปรับปรุงการเรียนการ
สอนและพัฒนาใหญ่เรียนมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการวัดผลการศึกษาซึ่งกรุงเทพมหานคร
ใช้อยู่ได้กำหนดให้มีการสอบวัดผลถึงปีละ ๒ ครั้ง เพื่อให้ครูได้มีโอกาสปรับปรุงการเรียน
ของนักเรียนถึง ๕ ครั้งก่อนที่จะตัดสินรวมกับการวัดผลครั้งสุดท้าย (สอบได้) เพื่อตัด
สินว่านักเรียนควรสอบได้หรือสอบตก กรมวิชาการได้มอบอำนาจให้กรุงเทพมหานครวัดผล
นักเรียนในสังกัดตั้งแต่วันที่ ๑ - ๖ ได้เองทุกชั้น แต่กรุงเทพมหานครก็ยัง

ประสบปัญหาด้านการวัดผลอยู่เป็นอันมาก เช่น ครูในสังกัดยังคงขาดประสบการณ์ในด้าน
 วิชาการวัดผล ไม่สามารถสร้างข้อสอบให้มีคุณภาพ การวัดผลของแต่ละเขตไม่มีมาตรฐาน
 เดียวกัน ซึ่งอาจมีผลเสียต่อการเรียนของเด็ก เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวมาแล่นั้น
 สำนักการศึกษาจึงได้จัดโครงการอบรมครู เกี่ยวกับวิชาการวัดผลขึ้น โดยแบ่งการอบรม
 ออกเป็น ๒ หลักสูตร คือหลักสูตรระยะสั้น ๓ ชั่วโมงอบรม ๑๐ วัน เน้นให้ผู้เข้ารับ
 การอบรมมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวัดผล การสร้างเครื่องมือวัดผลชนิดต่าง ๆ และ
 การวิเคราะห์ข้อสอบ^๑ ส่วนหลักสูตรระยะยาวใช้เวลาการอบรม ๔ - ๖ เดือน
 โดยส่งครูเข้าอบรมที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีหลักสูตรในการ
 อบรมในเรื่องการวัดและประเมินผลการศึกษา การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การ
 วัดความถนัดและทัศนคติ สถิติการศึกษา และการวิจัยทางการศึกษา^๒

เมื่อได้พิจารณาหลักสูตรในการจัดอบรม และเวลาในการจัดการอบรมแล้ว
 ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะยาว มีโอกาสได้ศึกษาเนื้อหาทาง
 ด้านการวัดผลมากกว่าผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะสั้น เช่น ใ้มีโอกาสดูเกี่ยวกับ
 สถิติการศึกษา การวิจัยการศึกษา การวัดความถนัดและทัศนคติ ดังนั้นผู้เข้ารับ
 การอบรมวัดผลหลักสูตรระยะยาว จึงได้รับความรู้ทางด้านการวัดผลกว้างขวางมาก
 กว่าผู้เข้ารับการอบรมวัดผลหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งได้รับเพียงความรู้เบื้องต้นทางการวัด
 ผลเท่านั้น อีกประการหนึ่ง ผู้เข้ารับการอบรมวัดผลหลักสูตรระยะยาวได้มีเวลาในการ
 อบรมมากกว่าผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะสั้น ประมาณ ๑๐ เท่า การมีเวลาอบรม
 มากเช่นนี้ จึงน่าจะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้า ในเนื้อหาวิชา
 เกี่ยวกับการวัดผลได้ลึกซึ้งกว่าผู้ได้รับการอบรมวัดผลหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งมีเวลาจำกัด

^๑ เอกสาร เสนอขออนุมัติโครงการอบรมวัดผล ต่อผู้อำนวยการสำนักการ
 ศึกษา, กรุงเทพมหานคร.

^๒ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, หลักสูตรอบรมวัดผลการศึกษา, (อัครสำเนา) หน้า ๑

ในการอบรม ทำให้ผู้วิจัยคิดว่า เมื่อผู้เข้ารับการอบรมทั้งสองกลุ่มกลับไปปฏิบัติงานแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมวัดผลหลักสูตรระยะยาว น่าจะเป็นผู้ที่สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการเข้ารับการอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน ได้มากกว่าผู้เข้ารับการอบรมวัดผลหลักสูตรระยะสั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า

- ๑. ทิศนของผู้บังคับบัญชาต่อการนำความรู้ไปใช้ ในการปฏิบัติงานจริงของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะสั้น และระยะยาวแตกต่างกัน
- ๒. ทิศนของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะสั้น และระยะยาว ต่อการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงแตกต่างกัน

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

- ๑. ผู้บังคับบัญชาของผู้เข้ารับการอบรมวัดผลหลักสูตรระยะสั้น
จำนวน ๑๒๐ คน
 - ๒. ผู้บังคับบัญชาของผู้เข้ารับการอบรมวัดผลหลักสูตรระยะยาว
จำนวน ๑๒๐ คน
 - ๓. ผู้เข้ารับการอบรมวัดผลหลักสูตรระยะสั้น จำนวน ๑๒๐ คน
 - ๔. ผู้เข้ารับการอบรมวัดผลหลักสูตรระยะยาว จำนวน ๑๒๐ คน
- รวมตัวอย่างประชากรทั้งหมด ๔๘๐ คน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ผู้วิจัยจะติดตามผลการอบรมของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะยาว เฉพาะครูที่สอนประจำในโรงเรียน และยังคงปฏิบัติราชการตามโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เข้ารับการอบรมตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ - ๒๕๒๐ จำนวน ๑๒๐ คน และผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะสั้นที่เข้าอบรมในปี ๒๕๒๐ อีก ๑๒๐ คน รวม ๒๔๐ คน

๒. การติดตามผลโครงการอบรมวัดผลจะศึกษาในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้
เท่านั้น

- ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาและผู้เข้ารับการอบรม เกี่ยวกับประโยชน์ของการเข้ารับการอบรม
- การนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้ารับการอบรม ไปปฏิบัติจริง
- บัณฑิตและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ตามโครงการอบรม
- ความต้องการ ของครูในด้านการอบรมวัดผล
- เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา และผู้เข้ารับการอบรม

ต่อ โครงการอบรมวัดผลทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว

ขอตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยถือว่า

๑. การคัดเลือกครูเข้ารับการ อบรมวัดผล ทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว เขตใดพิจารณาเหมาะสมก็ได้
๒. การจัดอบรมแต่ละรุ่นมีหลักสูตรและวิธีการอบรมเหมือนกัน
๓. ผู้บังคับบัญชาและผู้เข้ารับการ อบรม ใดตอบแบบสอบถามตามข้อเท็จจริง ด้วยความจริงใจและปราศจากอคติใด ๆ ทั้งสิ้น

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้อาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ โดยผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการ อบรม ซึ่งผู้วิจัยมิได้ศึกษาถึง และไม่สามารถควบคุมตัวแปรเหล่านั้นได้เช่น สถานที่ฝึกอบรม วิทยากรที่ให้การอบรม และปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียนของผู้เข้ารับการอบรม เป็นต้น

คำจำกัดความ

การติดตามผล หมายถึง การติดตามดูว่า ผู้เข้ารับการอบรม วัดผลทั้งสองหลักสูตร คือหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการเข้ารับการอบรมไปใช้ปฏิบัติงาน

จริงมากน้อยเพียงใด

ผู้เข้ารับการอบรม หมายถึง ครูที่สอนตามโรงเรียนประถมศึกษา ดังัด กรุงเทพมหานคร ซึ่งเข้ารับการอบรมวัดผลหลักสูตร ระยะยาว ตั้งแต่ปี ๒๕๑๓ - ๒๕๒๐ จำนวน ๑๔๐ คน และผู้เข้ารับการอบรมวัดผลหลักสูตรระยะสั้นตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ จำนวน ๓๐๐ คน

โครงการ อบรมวัดผล หมายถึง โครงการ อบรมวัดผลของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งการอบรมเป็น ๒ หลักสูตร คือหลักสูตรระยะสั้นใช้เวลาอบรม ๑๐ วันและหลักสูตรระยะยาวใช้เวลาอบรม ๓ - ๖ เดือน

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยครูใหญ่

หลักสูตรระยะสั้น หมายถึงหลักสูตรการอบรมวัดผลที่สำนักงานการศึกษาจัด อบรมใช้เวลาในการอบรมเป็นรุ่น ๆ ละ ๑๐ วัน ๆ ละ ๕ ชั่วโมง

หลักสูตรระยะยาว หมายถึงหลักสูตรการอบรมวัดผลที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จัดอบรมใช้เวลาในการอบรมเป็นรุ่น ๆ ละ ๓ , ๖ เดือน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

๑. ช่วยให้ทราบว่า ผู้เข้ารับการอบรมวัดผลแล้วนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ งานมากน้อยเพียงใด
๒. ช่วยให้เห็นปัญหาและข้อบกพร่องที่ผู้เข้ารับการอบรมไม่อาจนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้ารับการอบรมไปใช้
๓. เป็นข้อมูลเสนอต่อ งานวัดผลกองวิชาการ สำนักงานศึกษาในการปรับปรุง การอบรมรุ่นต่อ ๆ ไป
๔. เป็นแนวทางให้ผู้อื่นได้ศึกษาและคิดว่าเกี่ยวกับ การติดตามผลการ อบรมตามโครงการฝึกอบรมอื่น ๆ